

Synspunkt

Universiteter og udviklingsbistand

Jens Aage Hansen,
professor ved Inst. for
Kemi, Miljø og Bioteknologi,
Aalborg Universitet
e-mail: jaah@bio.aau.dk

Erik W. Thulstrup,
professor ved Inst. for
Natur, Systemer og Modeller,
Roskilde Universitet
e-mail: ewt@ruc.dk

Jens Jørgen Gaardhøje, professor
ved Niels Bohr Institutet,
Københavns Universitet
e-mail: gaardhoje@nbi.dk

■ Igennem de sidste årtier har lande som Kina, Indien, og tidligere Singapore og Sydkorea vist, hvordan udviklingen i ellers fattige lande kan vendes og give håb om en reduktion af fattigdomsproblemerne. Disse lande har givet høj prioritet til den rolle viden kan spille for den økonomiske udvikling, ikke mindst *viden på det højeste niveau i forskning og uddannelse*. Universiteterne har her fået stadig højere støtte, således at talentmassen har kunnet udnyttes effektivt.

Der er for os ingen tvivl om, at udviklingsbistand generelt kan forbedres afgørende ved en øget satsning på viden gennem en styrkelse af højere uddannelse, forskning og innovation (HUFU). Denne opfattelse deles af en række vestlige donorlande (bl.a. Sverige, Tyskland og Holland) og Verdensbanken, men den har kun i ubetydeligt omfang nydt fremme i Danmark og her alene i form af det såkaldte ENRECA (Enhancement of Research Capacity) program, som har til formål at fremme forskning i modtagerlande. Beløbsrammen er ca. 100 millioner kroner om året, hvilket er beskedent i forhold til den samlede danske bistand på 13 milliarder om året. Evalueringen af ENRECA i 2000 understregede, at intentionen i programmet er rigtig, men at projekterne i for høj grad er styret af danske forskere og disses interesser; at sammenhængen mellem forskning og højere uddannelse ofte er begrænset; at projektvarigheden er for kort; og at der er manglende symbiose med andre bistandsaktiviteter med deraf følgende lav effekt på den overordnede udvikling i modtagerlandet. På trods af gode intentioner, har ENRECA ikke fremmet HUFU kapacitetsopbygningen i modtagerlandet så meget, som man kunne ønske.

Det er værd at bemærke, at danske universiteter gennem årene har opbygget en betydelig erfaring med en sådan kapacitetsopbygning på både forsker- og studenterniveau. Men indtil videre er denne erfaring ikke udnyttet meget af DANIDA eller andre internationale bistandsorganisationer. Specielt for samspillet mellem regering, erhverv og universiteter og dermed skabelsen af innovation i samfundet har danske universiteter nogle konkrete erfaringer og redskaber, som er egnede til at igangsætte innovativ udvikling, også i udviklingslande.

Der er brug for en nytænkning af dansk bistand, herunder HUFU kapacitetsopbygning i udviklingslandene, støttet af universiteterne i donorlandene. Dette har DANIDA, Videnskabsministeriet og de

danske universiteter en unik chance for at virkeliggøre. En sådan ændring af dansk udviklingspolitik vil utvivlsomt blive modtaget med begejstring af både udviklingslande og internationale udviklingsorganisationer. Der vil også være sidegevinster ved det. For eksempel er det væsentligt for det hurtigt voksende antal danske firmaer, som arbejder i udviklingslande, at rekruttere kvalificeret personale. Dette kunne blive en del af udfordringen for de lokale universiteter i disses forsøg på at koble til virkelige udviklingsbehov og nye former for uddannelse og forskning. Samspillet mellem danske og udenlandske universiteter (der begge producerer fremtidens beslutningstagere) vil give store muligheder for fælles fremtidig erhvervsmæssig og kulturel udvikling.

Der er plads på danske universiteter til at modtage dygtige studerende og lærere fra udviklingslandene, ligesom dansk erhvervsliv vil kunne give nogle af dem erhvervs erfaring, før de rejser tilbage til hjemlandet. Om de gør det, afhænger af om organisationer som DANIDA sikrer, at der er noget at komme hjem til, nemlig gode universiteter i aktivt samspil med regering, erhverv og civilsamfund i hjemlandet. Sker det, er fornyelsen af bistanden en realitet med et langt og godt sigte.

Hvis det her skitserede scenarium virkeliggøres, betyder det:

- En systematisk dansk finansieret opbygning af HUFU kapacitet i DANIDA støttede lande, herunder bygninger, udstyr, studiepladser og forskeransættelser med relation til lokale behov og ressourcer.
- Flere studerende og forskere fra udviklingslande på danske universiteter i mange år fremover, finansieret af danske bistandsmidler og set som en integreret del af Regeringens Globaliseringsprogram og programmet for Global Markedsføring af Danmark.
- Nye, bæredygtige netværk (videnskabelige og kommercielle) og en større dansk synlighed i den del af verden, hvor udvikling foregår. Her vil der i fremtiden virkelig blive efterspørgsel på uddannelse, samarbejde om forskning og innovation, samt varer og tjenesteydelser.

En omlægning af dansk udviklingsbistand til at vægte HUFU højt kunne få endog meget stor betydning for Danmarks fremtidige globale betydning og nationale velstand. Det må være forsøgt værd. ■